

Oponentský posudek diplomové práce

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra francouzského jazyka a literatury

Autor diplomové práce: **Dita Terezie Ondřejová**

Název diplomové práce: **Le discours amoureux féminin en contraste du Moyen Age et du 20e siècle** (Ženský milostný diskurs v kontrastu středověku a XX. století)

Oponent diplomové práce: Dr. PhDr. Renáta Listíková MCF

Název diplomové práce, ji tematicky vymezuje jako komparatistickou, neboť navozuje dojem, že půjde o analýzu literárního ztvárnění milostného tématu z pohledu žen-spisovatelek ve středověku a ve 20. století. Nicméně název je zavádějící, slibuje sice zajímavé, ba vzhledem k velkému časovému rozpětí odvážné, literárně komparatistické téma, zůstává však spíše v rovině obecnější historicko-ideologické a společensko-sociální studie k otázkám postavení ženy v křesťanském světě, její více či méně pasivní úloze a „uvězněnosti“ v manželské a reprodukční roli, která se, jak známo, podstatněji změnila až ve druhé polovině 20. století. Právě v této rovině se zdá být těžiště posuzované diplomové práce, jež je zároveň příležitostí, jak se alespoň symbolicky vyrovnat s konjunkturálním tématem tzv. gender studies. Sama autorka si je ostatně vědoma problematičnosti propojení dvou tak odlišných a historicky vzdálených období (viz. s. 47), zvláště potom na relativně malém badatelském prostoru, jaký skýtá diplomová práce.

Pojítkem obou historických období, středověku a 20. století, se autorce stalo téma lásky a jeho vyjádření z pohledu významných ženských autorek obou epoch. Je však zřejmé, že meritum diplomové práce, tedy pojednání o literárním ztvárnění tématu lásky v dílech zvolených autorek, *Lais Marie de France* a *Druhé pohlaví* Simone de Beauvoir, poněkud ustoupilo širšímu vymezení historicko-sociologického kontextu jak období středověku tak 20. století, a to s přihlédnutím k postavení a charakteru tzv. „ženské literatury“ v obou sledovaných obdobích. Téma lásky pak reprezentuje především dvorská literatura a estetická dimenze tzv. „amour courtois“ ve středověku, literaturu 20. století pak právo ženy na sebeurčení, svobodný výběr partnera a vlastní sexualitu. Autorka zároveň oprávněně zdůrazňuje napětí mezi „láskou iluzí“ kurtoasní literatury a realitou každodenního života žen různého společenského postavení a topografické zakotvenosti, a to nejen ve středověku. Můžeme rovněž zaznamenat zdařilou analýzu předpisů, zákazů, tabu i doporučení usměřující ve středověku partnerskou lásku, cudně projevovanou jedině v rámci manželství, v kontrastu s dobou moderní, kdy se širokou tribunou feminismu stávají nejprve média, především ženské časopisy a značně kontraproduktivně i doména všudypřítomné reklamy.

Po tomto obsáhlém výkladu bychom v práci očekávali větší zobecnění a důraz na skutečnost, že život žen, a ovšem i mužů, vždy ovlivňovaly, ne-li přímo určovaly, dějinné, společenské, etické, kulturní a materiální podmínky, tuto explicitní syntézu však v práci postrádáme. Syntéza je vůbec slabinou této práce, v níž autorka postupně rozvíjí jednotlivá témata metodou parataxe, někdy až překvapivě neorganicky, jako např. pojednání o vzniku francouzštiny (s. 48-51), aniž podrobněji demonstrovuje jejich propojení s avizovaným tématem milostného diskursu v díle Marie de France a v přelomové tvorbě Simone de Beauvoir. Zdá

se, že je na čtenáři, aby si potenciální vazby a případnou kauzalitu domyslel. Podobně, na lexikografické rešerši založená studie o etymologii a bohaté sémantice slova „amour“, „amor“ (s. 11-16) však zůstává za možnostmi diplomantky co do terminologie, ostatně některá citovaná lexikalizovaná syntagmata by si zasloužila bližší výklad (např. s.16, être en commerce amoureux apod.), i co do spojitosti s významem, jehož nabývají ve sledovaných literárních dílech i obdobích.

Široký záběr, o který autorka musí opřít svá východiska, má však svá úskalí, jimž se práce nevyhnula: výrazná závislost na odborných pramenech (i když je třeba ocenit bohatou odbornou bibliografii, kterou autorka vyhledala a v diplomové práci zpracovala), spíše výčet autorek a děl než rozbor díla, místy až banální zjednodušení při komparaci obou nesouměřitelných epoch (např. v první kapitole s ambiciózním názvem „épistémé“, ale v zásadě napříč kapitolami), kdy není srozumitelně vyjádřena spojitost mezi výkladem základních ontologických pojmů a tématem práce, případně autorka neorganicky „skáče“ z jedné epochy do druhé, aniž respektuje chronologii a návaznost. Jak zapadá do traktovaného tématu připomenutí díla francouzského autora Paula Nizana a soudobé spisovatelky Annie Ernaux (s. 31-32)? Není jasné tvrzení v úvodu druhé kapitoly, že první kapitola připravila půdu pro „lepší pochopení funkce literatury“ (s.10), o funkci literatury však práce nepojednává. Problematické jsou i dílčí závěry jednotlivých kapitol, z nichž není jednoznačně zřejmé, co je shrnutím již řečeného a co připravuje další kapitolu případně kapitoly. I přes výjimečnost této středověké panovnice by autorka neměla tvrdit (s. 35), že „Alienora Aquitánská se rozvedla s králem Ludvíkem VII“, dokonce na s. 38 zdůrazňuje její „odvahu rozvést se“; jednalo se samozřejmě o anulaci sňatku, pojem rozvod byl neznámý, a jako záminka byly uvedeny příbuzenské důvody, jinak by ani jeden z manželů nemohl uzavřít další sňatek. Ostatně zmiňuje-li otázku středověké nevěry ze strany vdaných žen, neměla by autorka zapomenout na bohatě literárně ztvárněný, bezprecedentní skandál s katastrofálními následky pro francouzskou monarchii přímých Kapetovců, tzv. skandál Nesleské věže, z roku 1314.

Francouzsky napsaná práce se neobešla bez stylistických chyb a sémantických nepřesností, které jsou výběrově označeny přímo v tištěné verzi práce. I když podobných nejasných formulací najdeme víc, autorka by měla při obhajobě vysvětlit alespoň jedno tvrzení ze s. 17 „... la société de promesse existait au Moyen-Age et au cours de notre époque nous appartenons à la hierarchie de la société de promesse potentielle.“; případně ještě v jakém smyslu máme chápat větu, že Sartre a Beauvoirová „resteront le couple de penseur mythique“ (s.44).

Nutno však konstatovat, že diplomová práce Dity Terezie Ondřejové je vedena poctivou snahou zhostit se obtížného literárního tématu, prokazuje požadované schopnosti práce s odbornou literaturou i znalosti z oboru, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 24. května 2011

Renáta Listíková
oponent